

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1664

§. II. Vt his satisfiat, ostenditur imprimis, omnes naturae calamitates, deinde etiam Prouinciarum & Regnorum ortus & occasus, à Deo esse iudicante id rebus humanis conuenire. Quod cuique debet esse ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13517

Publico af-
fidentium
ignavia.

Hoc tamē inter cetera pessimè me habet, quòd Reipublicæ, bel-
lorumq; à quibus communis salus dependet, administratio ho-
minibus nescio quibus demandetur: ij sanè sunt, quos non virtus
bellica, non fortitudo, non sapientia commendat; sed quos vel
natalium solus splendor, vel nimius fauor, vel, quod pessimum
est, adulandi vile obsequium, aut etiam pecuniæ emungendæ
artes euexerunt. Imbelles sunt ipsi, alienâ stant virtute, inter-
rim facinorosi, assentatores, quibus, modò habeant, omne ius
fasque deinceps est. Quid demum hisce præfectis agatur bene?
quas victorias sperare possumus, iustitiâ infractâ, prudentiâ exi-
guâ, virtute nullâ, offenso Numine?

Eorum
auaritia
& inscilia.

Interim deprædationi non hostium modò, sed harpiarum in-
ter nos de nostro dominantium, diuitiasque de publico direptas,
quasi in triumphum publicè deportantium latrociniiis patent
prouinciæ. Munera, præfecturæ, reliquique Magistratus vilissimo
cuique venales prostant, augentur quotidie vectigalia; ad urbium
clauos sedent ij, quos aut euexere enumeratæ pecuniæ, aut qui-
bus ad continendos, propugnandosque contra vim clientes, non
sat est animi. Interim dum apud eos abundant omnia, gemit
optimus quisque: imò quod pessimum est, dum ij qui ad publi-
cum sedent clauum diuites sunt singuli, egenum est ærarium:
apud priuatos millena sunt sestertiùm, in publico vix est obo-
lus. An hæc quisquam iure agi sibi persuadeat? Et quieto esse li-
ceat priuato homini, cum publica sic turbantur? Certè aut pa-
triam non amet necesse est, is quisquis est, quem hæc non an-
gunt; aut sensu communi careat, qui communi calamitate non
perturbetur.

Ærarij
inopia.

§. II.

*Querelis ut satisfiat, ostenditur imprimis omnes nature ca-
lamitates, tum etiam Prouinciarum & Regnorum ortus &
occasus à Deo esse iudicante id rebus humanis conuenire,
quod cuique debet esse satis, ne turbetur.*

Ut querelis
his satisfi-
at, ad Deū

Grauiissima sunt proculdubio hæc querimonia, & huiusmodi
sunt hæc mala, vt ad primum, intuentium oculos, pertur-
bent

bent aspectum. Verum in hoc semper miseri fallimur, euentus rerum prout in se sunt quod intuemur, neque alias quam quas sensu percipimus, prostates circumstantiasque consideramus: Dei vero agentis omniaque dirigentis mentem, manumque minime attendimus. Transcurrentes per transtra epibatas, modo malos conscendere, modo ad carinae ima descendere quisquis solum videt, interim ventos velis toto impetu incumbere, vndas vero nauem transcendere, vocibusque & tumultu misceri omnia qui considerat, turbari eum sane necesse est: nescit enim quid agatur; nihilque cum sciat, timet omnia. At vero si circumspicit, nauisque magistrum placido & ameno vultu, nulliusque rei anxium, cuncta sic dirigentem videat, ut nihil non eius agatur nutu; certe aut paruum eum de naucleri arte existimationem habere, ut adhuc me dixisse memini, aut inter tot tumultus animo sedato, omnibus quae aguntur acquiescere necesse est.

recurrendum est,

euentuum omnium auctorem.

11. Fateor, tota nonnumquam in humani generis excidium conspirare videtur orbis machina: tempestatibus maria, imò & montibus horrendis terra concutitur; subuertuntur vrbes integræ, & diffractis terræ visceribus cum incolis totæ absorbentur; fulminibus absumuntur templa & ædes; quin imò erumpentes per sæpe è terræ cauernis ignes, lato in vicinos agros incendio, scedum in modum omnia depopulantur. Non raro tanta est cæli intemperies, ut frigore nonnumquam, calore sæpissime adurantur omnia. hinc fames frugumque inopia, hinc pestis morborumque violentiâ absumitur eheu mortale genus. Fateor inquam isthæc omnia, cuncta miscetur: cladibus, & incendiis prouinciarum, lachrymis planctuque familiarum, cæmeteria funeribus complentur. At vero quis hæc agit? cuiusnam ea mala proueniunt arbitrio? casum si putas, turberis per me licet. Verum si in his omnibus Deum agentem video, & quidem eum cui obediunt omnia elementa, quique rerum omnium apices ipsos perspectos cum habeat, *Attingit à sine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suauius*, & quidem tantâ mentis suæ tranquillitate, ut immotus cum sit ipse, tamen, ut rectè Poëta dicit, *det cuncta moueri*; quid demum hæc me tantopere perturbant mala, quæ tanto auctore eueniunt? Quod si auctor placet, an consilium tantæ Mentis, sano homini poterit displicere?

Sap 8.

Quod quidem in natura

12. Et vero hæc naturæ mala rectè dū considero, à nemine nisi à Deo

*tura malis
certissimâ
esse demon-
stratur.*

Deo esse, non potest mihi esse dubium. Nam præterquam quòd passim eiusmodi clades in sacris Paginis prænuntiet, & minetur Deus, illud sanè mihi euidens est, tantam intemperiem quâ orbis modò tempestatibus, modò æstibus, modò fame, modò peste conficitur, non nisi è cælestium corporum variâ inter se conformatione, nubium condensatione, aëris non satis moti corruptione, originem omnem trahere. At verò quis instrumenta tum cælestia, tum sublunaria ita moderatur? Quis nubes agglomerat aut dispergit? quis ventis legem statuit? quis Solis ardoribus modum ponit? Aliam certè manum instrumentis his non admoueri quàm diuinam, cùm non ignorem, superuacaneum est profectò, imò & stultum quærere quo auctore peragantur ea, ad quæ tantâ industriâ video instrumenta omnia adhiberi. Quòd si illud fixum ratumque habeo, Dei consiliò omnia hæc euenire, & quidem omnia agentis *in pondere & mensurâ*, aut Deus ipse displiceat, aut certè placeat consilium, ea sic dirigentis Dei oportet. Nequerationes vllò modo indagare necesse est, vt cuncta rectè fieri decernam. Illud enim iam quasi per antecessum ex præcedentibus *Cognoui Domine, quia æquitas iudicia tua.* Certè his non habeo quæ reponam: neque peste, fame, fulmine, tempestatibus, maria terramque misceri, magis conqueri possum aut improbare, quàm Deum esse, & cùm est, quod vult agere.

Nequa minus id verum est, in bellis, & publicâ regnorum ruinâ.

Quæ cum ita sint, neque quæ à naturâ, naturalibusque causis nobis eueniunt mala, negare possimus à Deo directore naturæ, studio consilioque immitti; tamen in ijs quæ bellorum tumultus consequuntur incommodis, id ita dici non videtur posse, cum bella populorumque inter se dissidia, non tam à Deo quàm ab hominum malitiâ, libidine, ferociâ & improbitate oriantur: quæ si desint, certè bella non forent. Non igitur Diuina, inquires, decreta impeto; sed malitiâ humanâ perturbor, quam infausi bellorum euentus, corruptique Reipublicæ turbatæ mores, quasi suo iure consequuntur. Sic quidem tu. Verùm si ipsa quoque bella, omnesque Reipublicæ perturbationes, à Deo oriâ; infelices præliorum euentus, prouinciarumque deuastationes, ex Dei sic omnia moderantis consilio obuenire; si denique peruersam rei communis administrationem, Principum negligentiam & fatuitatem, Magistratum socordiam, ciuium dissentio-

nes,

nes, sapè à Deo de industriâ immitti; numquam non summâ sapientiâ permitti, summâ verò etiam prudentiâ in bonum honorique suo conuenientem semper conuerti finem ostendero; an tandem hisce turbis etiam acquiesces? ita credo facies, ne Deo, dum tibi molestus esse pergis, sis iniurius. Animum itaque si placet aduerte.

14. *Tract. 8.* Illudque imprimis statuendum est, Deum voluisse hominem in commune viuere, vt non sibi solùm, sed & alijs adiumento dum est, ab alijs etiam adiuuetur, vt exposuisse me recordor. Hinc autem vicos primùm, deinde vrbes natas esse non attinet me dicere, res ipsa loquitur. Deinde ne vrbes rursus mutuo auxilio destitutæ, mutuis etiam dissidijs paterent, quæ super agrorum vicinorum terminis, alijsque iniurijs facilè erant exorturæ: item vt commercijs faciendis expeditior esset com meatus; vrbes plures, vicos, ijsque subiectos agros, in Prouincias, Prouincias in Respublicas aut Regna diuisit: quæ cum auctoritate aliquâ deberent coerceri, ne cuiilibet, ad omne nefas licita foret audacia & impunitas; Reges, Principes, Magistratusque Prouincijs præposuit, quos aut populorum consensus aut à Deo ipso data auctoritas commendaret, & aut nascendi priuilegium, aut noua populi electio futuris deinceps sæculis continuaret. Hinc exorta Regnorum amplitudo; hinc etiam extensa Regna & Imperia, aut Prouinciarum ad Prouincias vltionem coniuñctione, aut Regum contrahentium voluntate, aut connubiorum societate, aut etiam armorum vi.

*Imprimis
regna &
respublica
constituit
Deum.*

15. Verùm cum in tertio Sapientie suæ volumine, Scientiâ inquam conditionalium, id liquidò comperisset Deus, non priuatam tantum familiarum felicitatem, sed ne publicam quidem Regnorum, Prouinciarumque fortunam diu prosperam, diu amplam, diu magnificam esse posse, quin maxima, in tantâ fortis maliciâ & fortunæ plausu, vitia suborirentur; neque vllam fore legibus tam bene munitam Rempublicam, quam non felicitas ipsa dissolueret; magno sanè Diuinoque consilio statuit humana imperia non esse perpetua, neque eam quam fortunam felicitatemue vocant homines, vni Prouinciæ affigendam: toto eam circumduci orbe voluit, neque malis imperia summa denegari, neque bonos etiam iis excludi; sed summâ varietate inter hos illosque diuidi, pro locorum temporumque interuallis, quæ diuinis

*Merito no-
luit Regno-
rum felici-
tatem esse
perpetuam.*

Diuinis maximè rationibus visa sunt conducere. Neque enim in Regnorum Imperiorumque opibus, dignitatibus, flore & potentia, aliter egisse Deum, quàm in priuatorum discernendis opibus, philosophandum est. Has certè inter bonos malosque promiscuè distribuisse, neque tamen eosdem aut semper felices aut infelices semper esse voluisse, idque summâ sapientiâ & iudicio, priori disceptatione iam vidimus. Illud autem D. Augustini Tract. 8. effatum certissimum mihi est, magnum illud Numen, ita curare singulos prout vniuersum; vniuersum verò prout singulos. Singulorum verò exortus & occasus, amplam modò, modò depresso sortem vti videmus quotidie, ita regnorum origines & excidia, vrbium prouinciarumque crescentem felicitatem, miseris denique ruinas, suo quasque tempore accidisse comperimus. Habent non singuli modò homines, sed & Regna & Imperia, sua incunabula & infantiam, habent iuuentutis florem, virilisque ætatis robur verum & habent fatiscens iam; & in seipsam prolapsæ fortunæ decrepitam senectutem; quâ, etiam non impulsâ, suo vitio prolabuntur: præterquam quòd plurima, in ipso ætatis flore, sæpè ferro demerantur.

Describitur occasus & exortus variorum regnorum.

16. Quid hæc re clarius, si vel ipsa imperiorum exordia, ab ipsis Regum primorum Imperatorumque temporibus aspicias? Latissimum fuit totâ Asiâ Assyriorum imperium. Mille quadringenti duo anni, totâ tam vasti imperij ætas fuit; consenuit, occidit. Assyrios debellauit Merodach, regnum ad Babylonios transtulit felici sorte, sed tempore duraturum exiguo, annis nempe centum octoginta tribus. Babylonium Baltasarem Cyrus Persa perdidit. Vnicâ nocte tam clarum Imperium, tenebris perpetuis à nullo vnquam sole videndum inuolutum est; & quasi si per iocū rebus humanis illuderet Deus, inter conuiuij dapas chorearumque plausus periit superba Babylon Imperium Persa tenuit annos 208. Stetisset in Perside diutius fortuna, nisi examinatis nimia felicitate cum Rege Dario Persis, ab ipsâ inde Graciâ Alexander superuenisset, qui sortem & imperium in Graciâ deferret, mox tamen per Scipionis, Pauli Emilij, aliorumque Imperatorum arma, ad Romæ Senatam Capitoliumque deuehenda. Apud Græcos Imperium stetit annis ducentis viginti octo. Stetit Romæ diutius vaga fors; & sub Consulibus quidem 471. annis, sub Imperatoribus verò 502. totâ Asiâ

Afiâ & Europâ, Africæ quoque parte non modicâ, victrices a-
 quilas circumtulit, Orbis domina: donec tandem mole suâ fa-
 tiscens, in varia diffiliit regna tam vastum Imperium, sibi vix
 nomen retinens, Imperiique vmbra, dum singulæ Imperij tan-
 ti partes & ruinæ, potentissima iam sunt, sed à Romano Impe-
 rio diuisa regna. Byfantium nauigauit Romana felicitas, rur-
 susque cœpit Græcia efflorescere: mox sub Ottomannicæ do-
 mus concessit iura, & cuius arma ferre non potuit, iam fert iu-
 gum. Græcia Orbis olim magistra, sapientiæ palæstra, omnium
 artium cultrix, modo barbara est, litterarum expers, omnisque
 politioris scientiæ ignara; vrbibus destituta, tantum ruinis no-
 minibusque nobilis. Belgium tunc siluis infame, nullis nisi in-
 cultis gentibus habitatum, iam in eam deuenit fortunam, vt &
 ciuitatum frequentia, & ædificiorum præstantia, & litterarum
 cultu, & artificiorum varietate, & mercatorum commerciis, &
 incolarum indole moribusque, cum cultissimâ quâque toto orbe
 Prouinciâ conferri possit, & verò etiam plerisque anteferri. At
 quamdiu durabit hæc felicitas, neque hîc modò in Belgio, sed
 in ipsâ quæ terrarum omnium cultissima est Europa? Hoc illi co-
 gnitum est, qui vt Daniel testatur, *Mutat tempora & etates, trans-
 fert regna atque constituit.* Nauigarunt certè in Occidentem fe-
 licia Regum nostrorum, fortissimaque Hispanorum arma; sil-
 uæ olim, iam amœnæ sunt Regiones; plurima isthic modò, cul-
 tissimaque sunt regna, barbaris quondam dominata Regibus, &
 legibus coërcita quæ ferinos potiùs mores, quàm humanitatem
 vllam saperent. iam verò Peruanum Mexicanumque regnum
 barbarie olim infamia, non tam Pluti & diuitiarum, quam ar-
 tium bonarum facta sunt domicilium. Vtinam non iisdem na-
 uibus, quibus Indicæ diuitiæ & deliciæ in Europam, Europæa
 felicitas ad Indos deferatur. certè cum homines mutant mores,
Deus mutat tempora & etates, transfert regna atque constituit.
 Verùm de morum corruptelâ, tantarum vicissitudinum causâ,
 necdum ago: sufficit mihi ostendisse Imperia Regnaque inte-
 gra, modò huc, huc modò migrare & transferri: & quidem vt
 Daniel manifestè testatur Deo auspice, Deo figente & circum-
 ducente fortunam. sic vt verissimum sit illud Philonis, *Verbum
 diuinum choreas in orbe ducit, & omnes gentes circumlustrando,
 nunc his nunc illis Imperia vel tribuit vel adimit. Nihil igitur est*

F f

in

Phil. l.
 quod
 Deus im-
 mutab.

in humanis rebus præter umbram auramque lenissimam sine morâ præteruolantem : eunt enim vltro citroque velut æstuarua.

Hæc verò ideo à me dicta sunt, vt nemo, qui vel patriæ suæ calamitates, vel etiam occasus prospicit, miretur id iam fieri, quod toto passim orbe, omnibusque retro sæculis fecit Deus. Splendidissimæ olim ciuitates iam aut ruinæ aut meræ voces sunt: siluæ & nemora, modò sunt fortunarum, musarumque domicilia. Integræ olim nationes, iam in chartis tantummodo historijsque sunt conspicuæ; obscuræ quondam gentes, nunc in ore oculisque sunt omnium. Ita fit, ita agit Deus. Et tamen *Iustus Dominus in omnibus vijs suis, & sanctus in omnibus operibus suis.* Psal. 14. 17.

§. III.

Per malam rerumpublicarum administrationem regna perdi, regnorumque fortunam transferri ostenditur. Idque quatuor modis.

*Bellorum
tumultus
excitatur,
quando re-
gni fortu-
nam aliò
transuehe-
re statuit
Deus.*

Hoc itaque Dei consilium, procul dubio sanctum & iustum quia Dei est, secum accuratè qui considerat, non mirabitur is, multoque minus indignabitur, tot bellorum tumultibus, tot cladibus, tot ruinis orbem vniuersum concuti & inuolui. An enim quisquam, etiam priuatus homo, ædes mutat supellectilemque aliò transfert, sine strepitu, sine fragore, sine curruum vltro citroque commeantium, bonaque transuehentium tumultu? an supellex ipsa, lecti, tabulæ, mensæ, imagines, tapetia, & quidquid demum in ædibus deferendis erat ornamentis, deponi & conuolari potest, sine malleorum ictibus, parietumque crebro concussu? Hæc qui miratur fieri, nescit sanè quid sit ex ædibus in alias transmigrare. Ita prorsus tecum statue. Audis tympana, tubasque perstreperere, hostiles copias in Prouinciam irruere, vastari campos, superari mœnia, spoliari vrbes, omnia clamoribus personare; & hæc miraris? Non miror ego. Migrant in aliam regionem Regna integra & Imperia, migrat cum omni supellectile nusquam diu quæta fortuna; & tantam mutationem vis fieri sine tumultu? detrahuntur in veteri æde ornamenta, cum campi 18.